

Deventer Uiterwaarden

Concept, 7 februari 2007

Deventer Uiterwaarden

Een project in het kader van Leven met Water

ConceptKenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

Verantwoording

Titel	Deventer Uiterwaarden
Opdrachtgever	Stichting IJssellandschap, Leven met Water
Projectleider	Berto Meeuwissen
Auteur(s)	Marleen Schokker
Projectnummer	4381708
Aantal pagina's	37 (exclusief bijlagen)
Datum	7 februari 2007
Handtekening	

Colofon

Tauw bv
afdeling Ruimte & Ondergrond
Handelskade 11
Postbus 133
7400 AC Deventer
Telefoon (0570) 69 99 11
Fax (0570) 69 96 66

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001.

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
Samenvatting	9
1 Inleiding.....	15
1.1 Onderwerp.....	15
1.2 Probleemstelling.....	16
1.3 Doelstelling.....	16
1.4 Consortium	16
1.5 Leeswijzer	18
2 Het project Deventer Uiterwaarden.....	19
2.1 Werkzaamheden	19
2.1.1 Startbijeenkomst.....	20
2.1.2 Stroomkaartbijeenkomst.....	21
2.1.3 Lentebijeenkomst	23
2.2 Resultaten	24
2.2.1 Startbijeenkomst.....	25
2.2.2 Stroomkaartbijeenkomst.....	25
2.2.3 Lentebijeenkomst	25
2.2.4 Eindresultaat	27
2.3 Tips voor Ruimte voor de Rivier Deventer	28
2.3.1 De waarden van de Deventer uiterwaarden.....	28
2.3.2 Organisatie	28
2.3.3 Participatie.....	28
2.3.4 Ruimtelijke Kwaliteit	28
3 Conclusies en aanbevelingen	29
3.1 Tips voor gelijksoortige processen	29
3.2 Toepasbaarheid elders.....	31
3.3 Meerwaarde voor Leven met Water	31
3.4 Vervolgopgave	32
4 Medewerking.....	35
5 Meer informatie.....	37

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

Samenvatting

P2040 Deventer Uiterwaarden

Verkorte titel: DUW

Type / thema: Multi-actorproces

Geraamde kosten: EUR 90.000,00

Consortium

	Instantie	Contactpersoon
Penvoerder	Stichting IJssellandschap	de heer J. Starkenburg
Overige leden	Alterra	de heer A. Corporaal
	gemeente Deventer	de heer R. Smetsers
	provincie Overijssel	de heer G. Gerritsen
	DLG Zwolle	de heer G. de Groot
	Rijkswaterstaat	de heer R. Lambermont
	waterschap Groot Salland	mevrouw S. Coomans
	NV Bergkwartier	de heer E.J. Eggink
	Saxion Hogeschool	de heer G. Lier
	Jeroen van Westen	de heer J. van Westen
	Bureau HX	de heer G. Hendrix
	Tauw	de heer B. Meeuwissen

Doel

Met DUW wilden wij verschillende initiatieven rond de IJssel samenbrengen. Met de samenstelling van het consortium maakten wij de samenhang tussen projecten van private én publieke partijen inzichtelijk. Het belangrijkste doel was om met combinaties van projecten meerwaarde te creëren, zeker ook in de gebruik- / beheerfase. De uitkomsten van DUW zijn een basis voor de uitvoering van de PKB-opgave, waarbij gericht betrekken van maatschappelijke partijen tot een verbreding van de ruimtelijke kwaliteit van de IJsselzone leidt.

Knelpunten

De afzonderlijke initiatieven om het leven met de rivier naar een hoger plan te brengen staan veelal op zichzelf. Samenhang tussen de projecten is belangrijk, maar ook een voor de situatie juiste aanpak. Er is behoefte aan het kennen / benoemen van de betrokken partijen, en vaststelling van gebruikswaarden om met de verschillende projecten een hogere ruimtelijke kwaliteit en meer toekomstwaarde te creëren.

Plan van aanpak

De bestaande waarden van de Deventer Uiterwaarden vormden het vertrekpunt van dit project. In een aantal werksessies werkten wij vanuit deze waarden naar synergie tussen de projecten. De werkaanpak in de werksessies is gebaseerd op enkele procesprincipes die voor vergelijkbare, inter- en transdisciplinaire werkprocessen in het landelijke gebied zijn ontwikkeld [van Mansfeld et al, 2003; Tress et al, Geldof, 2004]. Kernbegrippen voor de workshops zijn: inspiratie, kennisdeling, gezamenlijke probleemperceptie, convergeren en divergeren, resultaatgericht.

De volgende bijeenkomsten vormen de hoofdlijn van DUW:

- *Startbijeenkomst*: kennismaking, bepalen huidige waarden van de Deventer Uiterwaarden aan de hand van de aspectenleer van Dooyeweerd
- *Stroomkaartbijeenkomst*: beschrijving in beeld en woord van projecten, vinden van mogelijkheden voor verbinding van plannen, selectie van onderwerpen waarmee meerwaarde bereikt kan worden
- *Lentebijeenkomst*: presentaties Ruimtelijke Kwaliteit en betrekken gebruikers, discussie over organisatie, afspraken over doelgroep, vorm en inhoud eindpresentatie DUW
- *Eindpresentatie DUW*: overdracht bevindingen DUW aan de in de lentebijeenkomst gedefinieerde doelgroep: trekkers van de koploperprojecten Ruimte voor de Rivier, in het bijzonder gemeente Deventer en provincie Overijssel. Dit is gebeurd in de eerste Stuurgroepbijeenkomst van het project 'Ruimte voor de rivier Deventer'

Afhankelijk van de resultaten van dit project, werd in het Plan van Aanpak de mogelijkheid opgehouden vervolgvragen en leemten in kennis te formuleren als input voor een volgend Leven met Water project.

Resultaten

De resultaten uit DUW zijn in te delen in twee categorieën: concrete producten en procesresultaat. De producten zijn de presentaties en verslagen van bijeenkomsten, steeds op cd-rom verspreid. Hieronder staat per bijeenkomst een omschrijving van de product- en directe procesresultaten.

Bijeenkomst	Producten	Procesresultaat
Startbijeenkomst	Overzicht huidige waarden Deventer uiterwaarden	Partners kijken over de 'grenzen van hun eigen vakgebied' heen, wat leidt tot begrip van elkaars standpunten en ideeën
Stroomkaartbijeenkomst	Stroomkaart Selectie van onderwerpen waarmee meerwaarde bereikt kan worden	Inzicht in samenhang projecten Inzicht in hoe wij als DUW meerwaarde kunnen leveren

Concept

 Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

Bijeenkomst	Producten	Procesresultaat
		Advies richting trekkers nevengeulen (provincie en gemeenten) om één stuurgroep en één projectgroep voor beide projecten te vormen
Lentebijeenkomst	Aandachtspunten voor participatie binnen de projecten Omschrijving van het begrip 'ruimtelijke kwaliteit' Definitie basiskwaliteit Deventer uiterwaarden Overzicht van wat je moet doen, laten, ontwikkelen en voorkomen om de basiskwaliteit te bereiken	Inzicht in wat wij moeten doen, laten, ontwikkelen en voorkomen om de basiskwaliteit te bereiken

Eindresultaten

Ook het eindresultaat kan worden verdeeld in procesresultaat en eindproducten.

Het procesresultaat van DUW is de conclusie dat met een gestructureerd proces een goed resultaat behaald kan worden, ook als er veel actoren bij zijn betrokken. Bij DUW hebben wij te maken met veel verschillende doelstellingen. Door alle actoren over de grens van hun eigen werkgebied te laten kijken, ontstaat begrip voor de doelen van elkaar.

Er is een belangrijk (informeel) netwerk ontstaan van mensen en partijen die betrokken zijn bij de koploperprojecten van de Deventer Uiterwaarden. Voor het formele proces is dit een voorsprong. Zo hebben meerdere belangrijke maatschappelijke actoren reeds vooruitlopend op het planproces een gezamenlijke visie geformuleerd op hun wensen bij de Ruimte voor de Rivieruitwerking.

In het koploperproject heeft DUW bijgedragen aan de uiteindelijke keuze voor één projectorganisatie en een zeer sterke nadruk op ruimtelijke kwaliteit bij de uitwerking van de Ruimte voor de Rivieropgave. Nadrukkelijk is het beeld, dat de nevengeulen zowel moeten bijdragen aan de afvoerfunctie van de rivier als aan de versterking van het rivierfront als stadsrand.

Het fysieke eindproduct is een brochure met aanbevelingen voor het gebiedsgericht proces. Deze aanbevelingen betreffen de organisatie, de uitwerking van ruimtelijke kwaliteit en het betrekken van gebruikers.

De brochure is tevens bruikbaar in alle processen waar meerdere initiatiefnemers zijn betrokken, van wie alle projecten verbonden zijn door één element, zoals de IJssel bij DUW. De afzonderlijke projecten hoeven dus niet aan elkaar te grenzen. Over participatie is door studenten van Saxion Hogeschool een afstudeerscriptie geschreven. Hierin worden aanbevelingen gedaan voor de betrekking van gebruikers in het proces.

Daarnaast is er een cd-rom met alle presentaties en verslagen van de DUW-bijeenkomsten.

Aanbevelingen voor soortgelijke processen

Het consortium

- Let op verhouding kennisvragers en -aanbieders. Let daarbij ook op wát er wordt gevraagd en welke partijen het gevraagde kunnen bieden
- Belangrijk is dat consortiumleden achter het project staan, de mogelijke meerwaarde inzien en het proces van afstemming tussen projecten niet als bedreigend ervaren wordt
- Openheid over acties en ontwikkelingen binnen de afzonderlijke projecten is essentieel

De betrokkenheid van private partijen

- De private partij wordt eerder betrokken en kan zijn belang daardoor vroegtijdig benadrukken en uitleggen. Dan vindt de betrokkenheid plaats vanuit een positieve grondhouding, in plaats van de negatieve die doorgaans bij formele inspraak op een uitgewerkt plan plaatsvindt. Er moet echter voor worden gewaakt dat private partijen mogelijk afhaken, omdat trajecten erg langdurig of meermaals onderbroken worden
- Een gezamenlijke informele denktank levert meerwaarde op doordat er ruimte is voor het zoeken van nieuwe wegen die meerwaarde kunnen hebben voor álle partijen. Bekeken wordt of wensen inpasbaar zijn in de verschillende projecten
- De private partij houdt de ideeën concreet en zal zich meer dan een waterbeheerder, richten op de meerwaarde voor morgen en overmorgen
- De nadruk ligt op gebruik (de fase ná de realisatie)
- De private partij wordt door deelnemende overheden binnen het formele proces gehouden

Het proces

- Een te lange doorlooptijd van een project als DUW brengt wisselingen in vertegenwoordigers met zich mee. Hierdoor is steeds een stapje terug nodig en verslapt het enthousiasme bij overige partners
- Onafhankelijke procesbegeleiding is nodig om mogelijke meerwaarde te herkennen en daar naartoe te sturen. Iedereen blijft immers zijn eigen wensen nastreven

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

- Het is belangrijk om vrij vroeg in het proces thema's te herkennen waar door samenwerking meerwaarde te behalen is. Deze thema's moeten in het vervolg van het project uitgediept worden tot concrete uitkomsten, anders verdwijnen ze

Leemte in kennis

- Gebruik en beheer in deze fase van het proces meenemen komt niet uit de verf, vooral doordat nog gezocht werd naar hoe de planvorming georganiseerd moest worden. Voor te weinig partijen is beheer in deze fase al relevant. Het zoeken naar ontwerpformules die multicultureel gebruik, verantwoord gedrag door gebruikers en vereenvoudiging van het beheer ondersteunen is daarom als kennisleemte blijven bestaan

Trefwoorden

Multi-actorproces, waardering, reframing (over eigen grenzen heen kijken), Uiterwaarden, beheer en gebruik van rivier en Uiterwaarden.

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

1 Inleiding

In het kader van **Leven met Water** heeft **Stichting IJssellandschap** initiatief genomen voor het project **Deventer Uiterwaarden (DUW)**. In de **Deventer Uiterwaarden** zijn veel ontwikkelingen gaande. Door verschillende initiatiefnemers worden projecten opgestart. Hoewel alle projecten verbonden zijn aan de **IJssel** of de **Uiterwaarden**, is er tijdens de planvorming (bijna) geen contact tussen de partijen. Bij **DUW** zijn de partijen met initiatieven rond de **Deventer IJssel** met elkaar om de tafel gegaan om te bekijken of ze iets voor elkaar kunnen betekenen en meerwaarde kunnen creëren.

1.1 Onderwerp

De **Deventer Uiterwaarden** leveren een interessante praktijksituatie, waarbij verschillende projecten binnen een gebied worden ontwikkeld. Met **DUW** koppelen wij verschillende soorten kennis. Het bereiken van een samenhangend geheel vraagt om interdisciplinair of participatief werken.

Figuur 1.1 Luchtfoto van het plangebied

1.2 Probleemstelling

Rond de IJssel bij Deventer lopen allerlei initiatieven. Deze initiatieven worden met elkaar verbonden door de IJssel en zijn dus eigenlijk niet los van elkaar te zien. De afzonderlijke initiatieven om de inrichting en het gebruik van het winterbed van de rivier te verbeteren staan echter op zichzelf. Er is vanuit de projecten behoefte aan kennis van de andere partijen en hun projecten. Daarnaast is vaststelling van gebruikswaarde van de IJssel en omgeving gewenst. Vooral de (harde) wateropgave in het kader van de koploperprojecten van Ruimte voor de Rivier bij Deventer leidt tot noodzaak van afstemming en synergie bij de vormgeving van het (zachte) gebruik. Burgerparticipatie is bij realisatie van projecten een belangrijk uitgangspunt, maar het is wel van belang dat verschillende partijen geen tegenstrijdige verhalen brengen. Om dat te voorkomen moeten partijen op de hoogte zijn van initiatieven en ontwikkelingen binnen projecten en moeten er afspraken gemaakt worden.

Leven met Water ondersteunde het initiatief van Stichting IJssellandschap, omdat Leven met Water wil weten in hoeverre private partijen en burgers daadwerkelijk een rol kunnen hebben in planvorming. Daarnaast zijn ze benieuwd of een private partij als initiatiefnemer tot positieve resultaten leidt.

1.3 Doelstelling

De hoofddoelstelling van dit project is de realisatie van samenhang tussen projecten in/bij de Deventer uiterwaarden. De projecten kunnen elkaar versterken, terwijl ze afzonderlijk stagneren of zelfs niet haalbaar zijn.

Wij willen dit doel bereiken door een 'coalitie' te vormen. Samen brengen wij de kwaliteiten van de Deventer uiterwaarden in kaart en bekijken wij hoe de projecten deze kwaliteiten en elkaar kunnen versterken.

1.4 Consortium

	Instantie	Contactpersoon
Penvoerder	Stichting IJssellandschap	de heer J. Starckenburg
Kennisbieders	Alterra	de heer A. Corporaal
	Jeroen van Westen	de heer J. van Westen
	HX	de heer G. Hendrix
	Tauw	de heer B. Meeuwissen
	Saxion Hogeschool	de heer G. Lier
Kennisvragers	gemeente Deventer	de heer R. Smetsers
	waterschap Groot Salland	mevrouw S. Coomans
	NV Bergkwartier	de heer E.J. Eggink

Concept

 Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

	Instantie	Contactpersoon
Overige betrokkenen	provincie Overijssel	de heer G. Gerritsen
	DLG Zwolle	de heer G. de Groot
	Rijkswaterstaat	de heer R. Lambermont
	bewoners	

De consortiumleden hadden bij aanvang van DUW de volgende verwachtingen en doelen:

- Stichting IJssellandschap: beheer en gebruik mee laten spelen in ontwerp; Deventer uiterwaarden als één gebied beschouwen, waarbinnen meerdere wensen en initiatieven bestaan
- Alterra: Inbrengen van kennis over inter- en transdisciplinaire werkprocessen in het landelijk gebied en lokale kennis over verbreding van landbouw
- Jeroen van Westen: Initiatiefnemers een andere blik laten werpen op de uiterwaarden en de relatie met de stad
- HX: Afstemming van DUW met andere projecten van Stichting IJssellandschap bij Keizersrande en de Haere
- Tauw: Voorbereiding en begeleiding multi-actorproject, meerwaarde creëren door initiatieven samen te brengen en via adaptieve principes een bijdrage leveren aan het proces
- Saxion Hogeschool: Stimulatie van en onderzoek naar betrokkenheid van bewoners bij de IJsseluiterwaarden
- Gemeente Deventer: een unique selling point maken van de IJsselzone, de stad verbinden met de IJssel; bekijken of de visie 'Hej de brugge doan' inpasbaar is in de plannen voor Ruimte voor de Rivier De Worp en Bolwerksweiden en of met de planvorming voor de nevengeul de uiterwaarden (buiten de bruggen) ook bij de IJsselzone kunnen worden betrokken
- Waterschap Groot Salland: Optimalisatie mogelijkheden voor recreatief gebruik van de uiterwaarden in relatie tot de RWZI en met name het lozingspunt
- NV Bergkwartier: Optimalisatie recreatieve functie gerenoveerde IJsselhotel en directe omgeving in relatie tot de vormgeving van de nevengeul
- Provincie Overijssel: verankering NURG (Nadere Uitwerking RivierenGebied) in initiatieven van derden
- DLG Zwolle: Verkenning hoe ervaringen uit de Keizers- en Stobbenwaarden kunnen worden doorvertaald naar de hele Ruimte voor de Rivier opgave bij Deventer
- Rijkswaterstaat: Mogelijkheden ontdekken voor bevordering Ruimtelijke Kwaliteit bij de Ruimte voor de Rivierprojecten
- Bewoners: Kenbaar maken wensen ten aanzien van gebruik

1.5 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken leest u over de procesresultaten van DUW. De concrete inhoudelijke resultaten staan op de bijgevoegde cd-rom. Wanneer u benieuwd bent naar de ideeën, specifiek voor de Deventer uiterwaarden, dan kunt u de cd-rom bekijken. Wanneer u meer geïnteresseerd bent in hoe een dergelijk proces ingericht kan worden, dan kunt u dit rapport lezen. Het volgende hoofdstuk geeft een beschrijving van de aanpak van DUW, het proces en de resultaten. Het daaropvolgende hoofdstuk geeft tips voor soortgelijke projecten. Hierin zijn de leerpunten vanuit DUW opgenomen. Ook kijken wij nog even naar het vervolg.

2 Het project Deventer Uiterwaarden

Synergie, samenhang en vooral realisatie van de projecten vraagt om coalitievorming tussen verschillende partijen. Om dit tot stand te brengen moeten projecten van betrokkenen in kaart worden gebracht. Het gaat hierbij om kenmerken van het project; wat wil men realiseren? Daarnaast is het van belang om te weten welke actoren betrokken zijn en op welk schaalniveau het project wordt uitgevoerd. Omdat wij vanuit de gewenste en bestaande kwaliteiten van het gebied willen werken, moeten wij deze kwaliteiten eerst in kaart brengen. DUW is opgebouwd rond een aantal bijeenkomsten waarin wij de bovenstaande punten verkennen. Gaandeweg het project komen meer vragen op, die wij ook binnen het projecten proberen te beantwoorden. Wanneer er fundamentele nieuwe kennisvragen ontstaan, is dat aanleiding voor ons om een vervolgvraag in te dienen bij Leven met Water.

2.1 Werkzaamheden

Zoals hierboven beschreven, wordt de kern van DUW gevormd door een aantal bijeenkomsten waarbij de initiatiefnemers van de projecten in de uiterwaarden zijn vertegenwoordigd. In onderstaande tabel staat welke bijeenkomsten zijn georganiseerd met globaal een globale beschrijving van de inhoud.

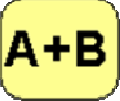

Bijeenkomst	Inhoud
Startbijeenkomst	<ul style="list-style-type: none"> • Kennismaking • Presentaties verschillende consortiumleden • Inleiding over 'reframing', over de grenzen van het eigen werkgebied heen kijken • Inventariseren huidige en gewenste kwaliteiten Deventer uiterwaarden met behulp van de aspectenleer van Dooyeweerd
Stroomkaartbijeenkomst	<ul style="list-style-type: none"> • Beschrijving en presentatie van projecten in beeld en woord volgens een aantal aspecten uit de aspectenleer van Dooyeweerd • Presentatie van de stroomkaart, waarop projecten in de Deventer uiterwaarden zijn weergegeven • Discussie over de verbinding van plannen • Keuze van onderwerpen waarmee met DUW meerwaarde bereikt kan worden
Lentebijeenkomst	<ul style="list-style-type: none"> • Presentaties 'Ruimtelijke Kwaliteit' en 'Betrekken van gebruikers' • Discussie over 'Ruimtelijke Kwaliteit' en 'Betrekken van gebruikers' • Afspraken over doelgroep, vorm en inhoud presentatie eindresultaat DUW

2.1.1 Startbijeenkomst

Vorbereiding

De startbijeenkomst stond in het teken van de benoeming van (gewenste) kwaliteiten van de Deventer uiterwaarden aan de hand van de aspectenleer. Met de aspectenleer wordt een gebied of een probleem vanuit twaalf verschillende perspectieven bekeken, variërend van fysisch tot juridisch en psychisch. Doordat iedereen meedenkt met alle twaalf aspecten, worden mensen gedwongen om het gebied of probleem vanuit andere perspectieven te bekijken dan vanuit hun eigen vakgebied. Dat 'over de eigen grenzen heen kijken' heet reframing en helpt bij het creëren van inzicht in en respect voor andermans standpunten.

Voor de startbijeenkomst zijn drie presentaties voorbereid door verschillende consortiumleden. In deze presentaties gaven zij hun (toekomst)visie op de IJssel en de uiterwaarden. Daarnaast heeft Tauw een inleiding over de aspectenleer en 'reframing' voorbereid. Om de aspecten te concretiseren heeft Tauw bij ieder aspect een foto gezocht en deze in de presentatie verwerkt.

		Moreel			Historisch
		Juridisch			Logisch
		Esthetisch			Psychisch
		Economisch			Biotisch
		Sociaal			Chemisch
		Linguïstisch			Fysisch

Figuur 2.1 De twaalf aspecten uit de aspectenleer van Dooyeweerd

De bijeenkomst

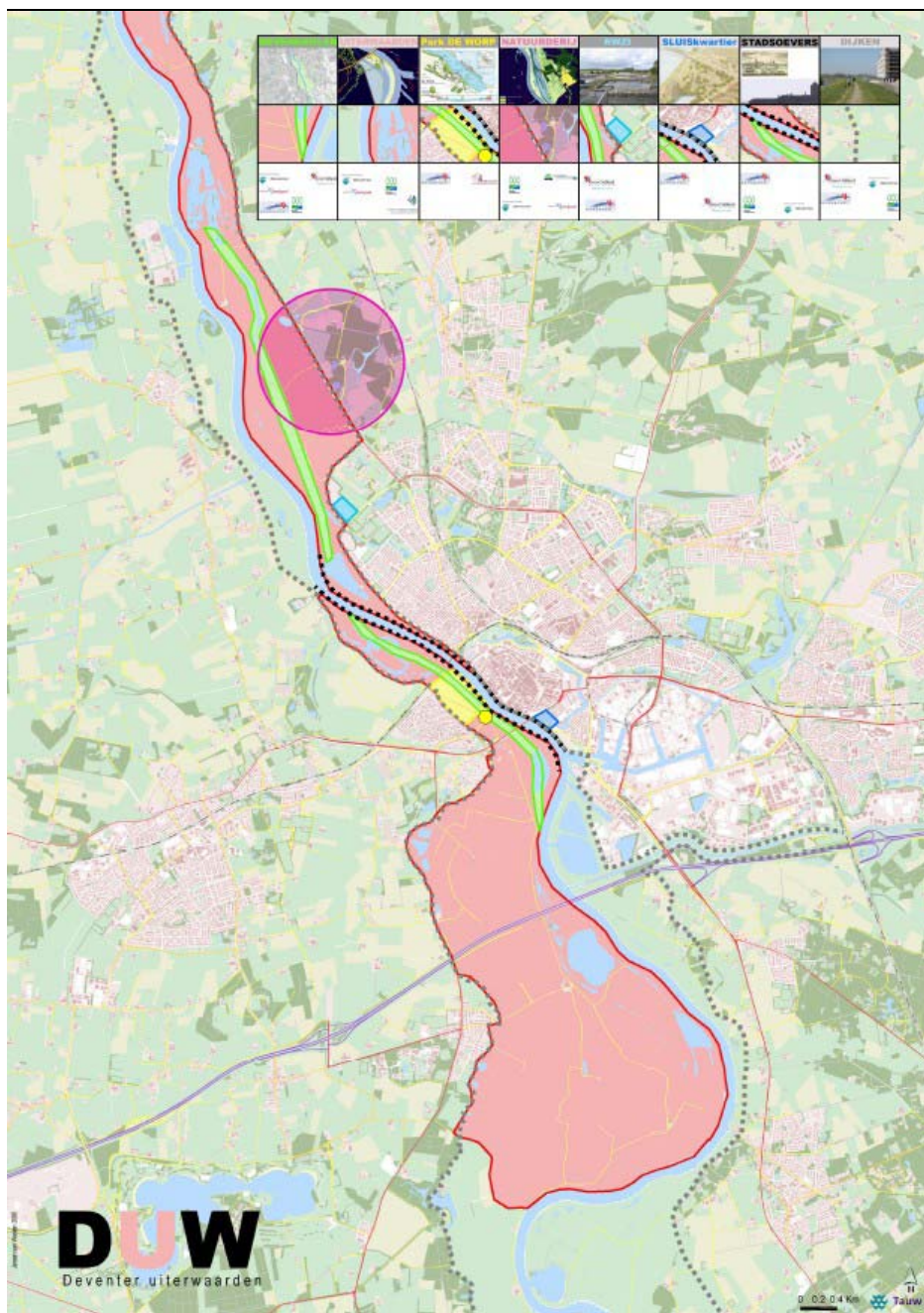
Het eerste deel van de bijeenkomst werd besteed aan kennismaking. Kennismaking met elkaar en met visies en ideeën van elkaar. Stichting IJssellandschap, Jeroen van Westen en twee bewoners Wim Goedhart en Hans Veldhuis gaven hun visie op de Deventer uiterwaarden. Vervolgens gaf Tauw een inleiding op de aspectenleer en reframing, waarna wij aan de hand van de aspecten de waarden van de IJssel in beeld brachten.

De aspecten zijn vooraf op flip-over vellen geschreven. Wij gingen de aspecten één voor één langs, maar waarden die eigenlijk op een andere flap thuis hoorden, werden meteen op de goede plek geschreven. De sessie wordt begeleid door twee personen: één persoon schrijft en de ander leidt het proces.

[Zie voor de presentaties en de uitkomsten de map 'startbijeenkomst' op de bijgevoegde cd-rom.](#)

2.1.2 Stroomkaartbijeenkomst**Vorbereiding**

Als voorbereiding op deze bijeenkomst zijn de partijen gevraagd om hun eigen projecten te beschrijven aan de hand van drie aspecten. Om 'reframing' te bewerkstelligen kregen de partijen het verzoek om drie niet voor de handliggende aspecten te kiezen. Vanuit de beschrijvingen van initiatiefnemers hebben Jeroen van Westen en Tauw een stroomkaart en een bijbehorende aspectentabel gemaakt. Op de stroomkaart is de geografische ligging van projecten weergegeven, met daarbij welke partijen bij deze projecten betrokken zijn. De aspectentabel geeft per project een aantal kernwoorden weer, passend binnen de aspecten.

Figuur 2.2 Stroomkaart

ConceptKenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

De bijeenkomst

Tijdens de stroomkaartbijeenkomst is aan de hand van de stroomkaart gezocht naar de samenhang in projecten. Daarnaast hebben wij gekeken of er projecten op de stroomkaart missen. Projecten waarmee wel afstemming plaats moet vinden, maar die niet op de kaart staan. Per project hebben wij besproken met welke andere plannen er samenhang is en welke actoren betrokken zijn.

Twee partijen (gemeente Deventer en Stichting IJssellandschap) presenteerden vanuit de aspecten hun visie op het uiterwaardengebied bij Deventer.

De bijeenkomst werd afgesloten met een discussie over hoe projecten elkaar kunnen versterken en hoe wij met DUW meerwaarde kunnen creëren. Er zijn concrete afspraken gemaakt over de invulling van het vervolg van het project.

[Zie voor de stroomkaart, de aspectentabel, de presentaties en de uitkomsten de map 'stroomkaartbijeenkomst' op de bijgevoegde cd-rom.](#)

2.1.3 Lentebijeenkomst**Vorbereiding**

Bij Saxion Hogeschool (één van de consortiumleden) is een voorstel gedaan voor een afstudeeropdracht over betrekken van gebruikers bij de DUW projecten. Twee studenten zijn hiermee aan de slag gegaan en hebben hun eerste bevindingen in een presentatie gezet.

Tauw heeft een invulling gegeven aan het begrip ruimtelijke kwaliteit. Er is geen eenduidige definitie van Ruimtelijke Kwaliteit en de Ruimtelijke Kwaliteit is ook voor ieder gebied en voor iedere persoon anders. Doel van dit onderdeel van de bijeenkomst is om een definitie voor de Ruimtelijke Kwaliteit in de Deventer uiterwaarden te formuleren en te bekijken hoe deze Ruimtelijke Kwaliteit daadwerkelijk bereikt kan worden.

De bijeenkomst

De studenten van Saxion Hogeschool hebben hun voorlopige bevindingen gepresenteerd:

- Kans voor Stichting IJssellandschap om imago te versterken en burgers te betrekken
- Samenwerking tussen verschillende partijen is nodig om op het juiste niveau burgerparticipatie toe te passen
- In een dorp/buurtschap voelen de burgers zich meestal meer betrokken en zijn daardoor makkelijker te benaderen dan burgers uit de stad
- Het is belangrijk dat alle deelnemende organisaties met dezelfde informatie naar buiten treden om duidelijkheid te verschaffen voor de burgers

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

- Een enthousiaste trekker van het project zorgt ervoor dat burgers sneller in beweging komen
- Door het aanstellen van een onafhankelijke voorzitter/secretaris is er geen sprake van belangenverstremgeling
- Het is belangrijk om bij de burgers vertrouwen te krijgen en te behouden
- Elke burger is anders en heeft zijn eigen belangen

Deze bevindingen vormden het startpunt voor de discussie over hoe de participatie bij de DUW-projecten vormgegeven kan worden. Hierbij hebben wij onderscheid gemaakt in de verschillende fasen van de planvorming en gebruik. Speciale aandacht ging uit naar de overgang van ontwerp en realisatie naar beheer. Vaak wordt tijdens ontwerp niet voldoende rekening gehouden met (wijze van) beheer. Tot slot hebben wij kennisvragen geformuleerd die de studenten mee hebben genomen in hun afstudeeronderzoek.

Het tweede deel van de bijeenkomst betrof de Ruimtelijke Kwaliteit. Ruimtelijke kwaliteit is een moeilijk in te vullen begrip en dat bleek ook tijdens de lentebijeenkomst. Als startpunt kiezen wij de volgende omschrijving van Ruimtelijke Kwaliteit:

- Ruimtelijke Kwaliteit is meer dan alleen 'er mooi uit zien'
- De inrichting is geschikt voor het gewenste gebruik
- De inrichting kan richting de toekomst behouden worden, is dus beheerbaar
- Dus ook andere dan fysische aspecten vormen de Ruimtelijke Kwaliteit

Het doel van de discussie over Ruimtelijke Kwaliteit was om inzicht te krijgen in welke ontwikkelingen gestimuleerd of juist geremd moeten worden om de basiskwaliteit te bereiken. Daarvoor hebben wij eerst de omschrijving van de basiskwaliteit ter discussie gesteld. Vervolgens konden wij een overzicht maken van te ontwikkelen, te behouden, te voorkomen en te saneren waarden. Ook voor Ruimtelijke Kwaliteit hebben wij een aantal kennisvragen geformuleerd.

Tot slot hebben wij nagedacht over het vervolg van DUW. De belangrijkste doelgroep wordt gevormd door de ambtelijke en bestuurlijke organisatie van de Ruimte voor de Rivier projecten rond Deventer. Uiteindelijk is besloten om op het moment van de sluiting van de overeenkomst een brochure aan te bieden. In die brochure staan het doorlopen proces, aanbevelingen en de belangrijkste inhoudelijke resultaten beschreven.

[Zie voor de presentaties en de uitkomsten de map 'lentebijeenkomst' op de bijgevoegde cd-rom.](#)

2.2 Resultaten

Het doel van DUW was om een proces te initiëren waarmee verschillende projecten in of bij de Deventer uiterwaarden elkaar versterken. Hieronder beschrijven wij per fase in het project de producten en het procesresultaat.

2.2.1 Startbijeenkomst

Het resultaat van de startbijeenkomst is voornamelijk dat er een gedeeld perspectief op de Deventer uiterwaarden is ontstaan. De toepassing van de aspectenleer leidt tot een dynamische bijeenkomst. Het is goed om voorbeelden te hebben van hoe je een aspect uit kunt leggen. Als er eenmaal iets is geroepen, komen de andere onderwerpen vanzelf. Op een losse wijze nemen mensen kennis van elkaars ideeën en ze kijken op twaalf verschillende manieren naar het gebied.

Een overzicht van waarden van de Deventer uiterwaarden, zoals deze in de sessie naar voren kwamen, staan op de bijgevoegde cd-rom in de map 'startbijeenkomst'.

2.2.2 Stroomkaartbijeenkomst

Tijdens de Stroomkaartbijeenkomst nam de Stroomkaart een centrale plaats in. Deze kaart is op de bijgevoegde cd-rom opgenomen. De kaart was de basis voor de bijeenkomst, maar tijdens de bijeenkomst zijn er wél opmerkingen bij geplaatst. Deze zijn in het verslag opgenomen. Het doel van de stroomkaart, samenhangen inzichtelijk maken, is wel bereikt. Op grond van de stroomkaart zijn wij tot de onderstaande uit te diepen onderwerpen gekomen.

Het resultaat van de Stroomkaartbijeenkomst is duidelijkheid over met welke samenwerking wij meerwaarde kunnen creëren. Uit de discussie kwamen drie punten: aantonen en bewaken ruimtelijke samenhang (organisatie), ruimtelijke kwaliteit en betrekken van gebruikers. Een aanbeveling is de vorming van één stuurgroep en projectgroep voor de twee Ruimte voor de Rivier projecten bij Deventer. Deze organisatorische koppeling van projecten wordt ambtelijk opgepakt. De twee koploperprojecten van Ruimte voor de Rivier in het gebied worden in samenhang ontwikkeld.

2.2.3 Lentebijeenkomst

De lentebijeenkomst bestond uit twee delen: participatie en ruimtelijke kwaliteit. Beide delen zijn wij gestart met een presentatie, waarna er plaats was voor discussie.

Participatie

Een belangrijke conclusie uit de discussie was dat de timing van participatie erg belangrijk is. Je moet goed nadenken over wat op welk moment naar buiten wordt gebracht. Bovendien is het belangrijk om na te denken over wie het naar buiten brengt en wat er van de participanten wordt gevraagd. Op deze manier wordt voorkomen dat tegenstrijdige berichten de betrokkenen bereiken.

De verwachting is dat participatie moeilijk te organiseren is, omdat wij te maken hebben met een stad. Een stad heeft een bonte verzameling individuen en dat is anders dan een hechte buurtschap. De verwachting is dat een brede aanpak en goed betrekken van gebruikers tijd kost.

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

Een moeilijkheid in het participatieproces is dat de participatie van de inrichtings- naar beheersfase overgaat en daarmee van overheden naar de beheerder. De vraag is hoe je deze overgang goed kunt begeleiden.

Stichting IJssellandschap zou zich in de huidige fase van planvorming nog aan de kant van de burgers moeten scharen en daarbij faciliterend werken naar de trekkers en de participanten.

Kennisvragen die uit de discussie naar voren kwamen zijn:

- Wanneer moet je 'beginnen' met participatie? Pas als besloten is dat er een gebiedsgericht proces komt, of nu al?
- Hoe is de rol van 'het gezicht' van de participatietrajecten?
- Hoe moet je omgaan met participatie in de overgang van inrichting- naar beheersfase?

Deze kennisvragen hebben de studenten meegenomen in hun afstudeeronderzoek.

Ruimtelijke Kwaliteit

Bij DUW gaan wij uit van ruimtelijke samenhang tussen de verschillende projecten en kan er dus ook een basiskwaliteit gedefinieerd worden, die voor het gehele gebied geldt. De basiskwaliteit bevat de volgende elementen:

- Samenhang in gebruik
- Veiligheid
- Ont-moeten waar mogelijk
- Respecteren
- Dynamiek en veerkracht

Een overzicht van de te ontwikkelen, te behouden, te voorkomen en te saneren waarden om de basiskwaliteit te kunnen bereiken is opgenomen op de cd-rom in de map 'Ientebijeenkomst'.

Figuur 2.3 Ruimtelijke Kwaliteit

2.2.4 Eindresultaat

Ook het eindresultaat kan worden verdeeld in procesresultaat en eindproducten.

Het procesresultaat van DUW is de conclusie dat met een gestructureerd proces een goed resultaat behaald kan worden, ook als er veel actoren bij zijn betrokken. Bij DUW hebben wij te maken met veel verschillende doelstellingen. Door alle actoren over de grens van hun eigen werkgebied te laten kijken, ontstaat begrip voor de doelen van elkaar.

Er is een belangrijk (informeel) netwerk ontstaan van mensen en partijen die betrokken zijn bij de koploperprojecten van de Deventer uiterwaarden. Voor het formele proces is dit een voorsprong. Zo hebben meerdere belangrijke maatschappelijke actoren reeds vooruitlopend op het planproces een gezamenlijke visie geformuleerd op hun wensen bij de Ruimte voor de Rivier-uitwerking.

In het koploperproject heeft DUW bijgedragen aan de uiteindelijke keuze voor één projectorganisatie en een zeer sterke nadruk op ruimtelijke kwaliteit bij de uitwerking van de Ruimte voor de Rivier-opgave. Nadrukkelijk is het beeld, dat de nevengeulen zowel moeten bijdragen aan de afvoerfunctie van de rivier als aan de versterking van het rivierfront als stadsrand.

Het fysieke eindproduct is een brochure met aanbevelingen voor een gebiedsgericht proces. Deze aanbevelingen betreffen de organisatie, de uitwerking van ruimtelijke kwaliteit en het betrekken van gebruikers. De brochure is bruikbaar in alle processen waar meerdere initiatiefnemers zijn betrokken, van wie alle projecten verbonden zijn door één element, zoals de IJssel bij DUW. De afzonderlijke projecten hoeven dus niet aan elkaar te grenzen.

Over participatie is door studenten van Saxion Hogeschool een afstudeerscriptie geschreven. Hierin worden aanbevelingen gedaan voor de betrekking van gebruikers in het proces.

In hun scriptie hebben ze de volgende aandachtspunten geformuleerd:

- Een vertrouwensrelatie tussen initiatiefnemer(s) en de participant is belangrijk. Een vast aanspreekpunt en zichtbaarheid dat er iets met ideeën gebeurt helpen hierbij
- Zorg dat er met één mond gesproken wordt, tegenstrijdige berichten werken averechts
- Het moet duidelijk zijn voor de burger wat er met zijn bijdrage gebeurt. Ontstane verwachtingen moeten waargemaakt kunnen worden
- Het is belangrijk om veel met beelden te werken. Zo gaat het plangebied en de problematiek meer leven bij de burger. Bij het gebruik van beeldmateriaal moet er wel opgepast worden voor een té gedetailleerd beeld. Als iets nog op schetsniveau is, dan moeten geen eenduidige grenzen op de kaart worden gezet

- Burgers die mee willen denken, kunnen ongeveer eens in de twee maanden betrokken worden Ze moeten daarin professioneel begeleid worden
- De trekker van het participatieproces is een enthousiaste persoon die zijn enthousiasme over kan brengen. Mensen moeten graag met hem willen werken

Daarnaast is er een cd-rom met alle presentaties, producten en verslagen van de DUW-bijeenkomsten.

De brochure en de afstudeerscriptie staan in de mappen 'brochure' en 'afstudeerscriptie' op de bijgevoegde cd-rom.

2.3 Tips voor Ruimte voor de Rivier Deventer

2.3.1 De waarden van de Deventer uiterwaarden

Met DUW hebben wij veel aandacht besteed aan de huidige waarden van de Deventer uiterwaarden. Dit vormt een goede basis voor de ontwerpogave van de nevengeulen bij Deventer. Het overzicht dat door het consortium is gemaakt geeft een eerste indruk van wat instanties en mensen belangrijk vinden in de Deventer uiterwaarden.

2.3.2 Organisatie

Het idee om één projectorganisatie te vormen voor beide koploperprojecten is al overgenomen. Daarnaast kan er natuurlijk goed gebruik gemaakt worden van het netwerk dat al is ontstaan tijdens DUW.

2.3.3 Participatie

De afstudeerders van Saxion Hogeschool hebben gesproken met veel georganiseerde gebruikers van de IJssel en de uiterwaarden. In een folder bij hun scriptie staan wensen en ideeën van deze gebruikers omtrent belevingswereld en voorzieningen. Deze kunnen net als het overzicht van de waarden een uitgangspunt vormen voor de ontwerpogave.

2.3.4 Ruimtelijke Kwaliteit

Vanwege de functies rond de Deventer uiterwaarden en doordat de Deventer uiterwaarden een vrij groot gebied bestrijken, komen er erg verschillende activiteiten in het gebied voor. Vanuit DUW adviseren wij om een basiskwaliteit te formuleren waaraan in het gehele gebied moet worden voldaan en ook kán worden voldaan. Daarnaast kan per deelgebied een 'eigen' ruimtelijke kwaliteit benoemd worden, zo behouden de verschillende gebieden hun eigen identiteit, maar door de basiskwaliteit ontstaat er samenhang in het gehele gebied.

3 Conclusies en aanbevelingen

De conclusies en aanbevelingen van DUW zijn tweeledig. Enerzijds zijn er concrete inhoudelijke conclusies en aanbevelingen, met als doelgroep de trekkers van de Ruimte voor de Rivier projecten bij Deventer. Deze zijn beschreven in het hoofdstuk resultaat en inmiddels grotendeels verwerkt in de formele planvorming.

Anderzijds zijn er de conclusies en aanbevelingen voor iedereen met een zelfde soort gebiedsopgave, deze zijn procesgericht. Dit hoofdstuk bevat de breder toepasbare, procesgerichte tips. Aan het eind van dit hoofdstuk wordt ingegaan op de toepasbaarheid elders, de meerwaarde voor Leven met Water en het vervolg op DUW.

3.1 Tips voor gelijksoortige processen

Het consortium

Belangrijk is dat consortiumleden achter het project staan, de mogelijke meerwaarde inzien en het project op voorhand niet als bedreigend wordt ervaren voor de realisatie van de eigen doelstellingen. Een gebiedsgericht proces als DUW valt of staat voor een groot deel met de inzet en betrokkenheid van de personen die deelnemen, dus de vertegenwoordigers van de partners. De keuze voor welke organisatie en wie daarvan deelnemen, is dus erg bepalend voor het succes. Het is niet zo dat iedereen met een project in het gebied moet worden betrokken. Niet iedereen ziet de meerwaarde of wil zoveel tijd besteden als de bijeenkomsten en de voorbereiding daarvan kosten. Er is veel input nodig van de partners en het kost veel tijd en energie als dat 'niet vanzelf gaat' en daar vaak achteraan gegaan moet worden.

In het consortium zijn zowel kennisvragers als kennisaanbieders nodig. Let op dat vraag en aanbod goed op elkaar afgestemd worden. Tijdens het proces moeten de vragers begeleid worden naar hun antwoord en de kennisbieders moeten het gevoel hebben dat ze ook echt iets kunnen bieden.

Consortiumleden moeten bereid zijn om openhartig te zijn over ontwikkelingen binnen hun eigen projecten. Dit is van belang voor het vertrouwen in elkaar. Wanneer samenwerking gezocht wordt, moet deze samenwerking wel bevestigd worden in een bepaalde mate van openheid. Projecten bevinden zich in verschillende stadia, het ene project gaat ook sneller dan het andere project. Partijen moeten kunnen inspelen op ontwikkelingen om optimale meerwaarde te kunnen creëren.

De betrokkenheid van private partijen

Doordat de private partij eerder bij een project betrokken is, kan hij zijn belang vroegtijdig benadrukken en uitleggen. De partij kan zo een constructieve bijdrage leveren aan projecten. Wanneer een partij pas bij de inspraak wordt geraadpleegd, staan de grote lijnen van een project al vast en is het moeilijk nog delen te wijzigen. Dit veroorzaakt vaak een negatieve houding bij insprekers: ze zijn 'tegen' en het is moeilijk te achterhalen bij welke uitwerking ze 'voor' zouden zijn. Dit heeft ook consequenties voor de voortgang van het planproces: voor private partijen is het planproces bijzaak. Als de doorlooptijden erg lang worden, wordt op realisatie steeds verder naar achteren wordt geschoven en/of het proces meermaals wordt onderbroken, weegt voor een private partij op een gegeven moment de meerwaarde niet meer op tegen de inspanning die hij moet plegen om constructief deel te nemen. Dan haakt zo'n partij af en valt mogelijk terug op de formele inspraak.

Een gezamenlijke denktank levert meerwaarde op doordat er ruimte is voor het zoeken van nieuwe wegen die meerwaarde hebben voor alle partijen of voor een aantal partijen zonder schade voor de overige. Bekeken wordt of wensen inpasbaar zijn in de verschillende projecten. Uiteindelijk leidt dit tot een hogere of bredere kwaliteit voor de gebruiker in het hele gebied.

Een belangrijk voordeel van een private partij als betrokkene is dat hij de ideeën concreet houdt. De publieke partijen worden steeds gewezen op de mogelijkheden voor gebruik, op de fase ná realisatie. En op het gebruik in de tijden dat de rivier geen extreme afvoer heeft. Ze worden geholpen bij de manier van denken waarbij de gebruiker en de situatie bij normale rivierafvoeren centraal staan, waardoor de uiteindelijk gerealiseerde gebruikskwaliteit hoger is.

Andersom wordt de private partij door deelnemende overheden binnen het formele proces gehouden. In zijn enthousiasme doet de private partij soms iets wat niet helemaal in zijn rol of in het grotere geheel past. Doordat publieke partijen meteen aangeven, dat dat niet past in het formele proces, worden grote teleurstellingen voorkomen.

Het proces

Alle deelnemende partijen zitten in het consortium om hun eigen project te verbeteren. Hoewel de intentie is om het gebied als geheel en alle projecten gezamenlijk te beschouwen, streeft iedereen zijn eigen wensen na. Om deze reden is een onafhankelijke procesbegeleider onmisbaar. Deze procesbegeleider heeft als taak om meerwaarde te herkennen en daar naartoe te sturen.

Voor een optimaal proces moet de doorlooptijd beperkt zijn. Vooral bij publieke partijen brengt een lange doorlooptijd wisselingen in vertegenwoordigers met zich mee.

Om de nieuwkomers op hetzelfde niveau te krijgen, is steeds een stapje terug nodig. Het vergt een grote inspanning om ze alles mee te geven wat er eerder in het proces is gebeurd. Doordat discussies herhaald worden en vragen terugkomen, verslapt het enthousiasme van de consortiumleden van het eerste uur. Het is verstandig om een nieuw persoon bilateraal in te lichten over het lopende proces.

Om vaart in het proces te houden en om tot concrete uitkomsten te komen, is het van belang om vrij vroeg in het proces thema's te herkennen waar door samenwerking meerwaarde te behalen is. Deze thema's moeten in het vervolg van het project uitgediept worden, anders verdwijnen ze. De thema's worden aan het begin ter discussie gesteld, alle partners moeten zich kunnen vinden in de keuze.

Leemte in kennis

Eén van de doelen van het DUW project was: vinden van ontwerpformules die multicultureel gebruik, verantwoord gedrag door gebruikers en vereenvoudiging van het beheer ondersteunen. De inbreng van gebruik en beheer kwam echter in deze fase niet uit de verf. Dat kwam deels doordat nog gezocht werd naar hoe de planvorming georganiseerd moest worden. Voor te weinig partijen is beheer in deze fase al relevant. Ook uit het afstudeeronderzoek van Saxion kwamen geen conclusies over hoe je met gebruik en beheer in de planvorming om moet gaan. Dit onderwerp is daarom als kennisleemte blijven bestaan.

Er kunnen natuurlijk wel afspraken gemaakt worden over hoe de gebruik- en beheerfase in de toekomst een plek krijgt in de planvorming.

3.2 Toepasbaarheid elders

Hoewel het proces soms wat moeizaam liep, het vergt van de partners immers een extra inspanning ten opzichte van wat strikt noodzakelijk is om hun project te verwezenlijken, heeft de deelname aan DUW wel bijgedragen aan het respect voor elkaars standpunten en projecten. Het is voor iedereen duidelijk dat wanneer je in hetzelfde gebied aan de slag gaat, de projecten elkaar beïnvloeden. De insteek via de aspectenleer van Dooyeweerd is ook elders toepasbaar voor dit doel.

Het proces kan in principe in alle situaties toegepast worden waar meerdere ontwikkelingen in onderlinge samenhang plaatsvinden. De informele setting geeft ruimte om breder te kijken dan alleen vanuit de eigen organisatie of werkgebied.

3.3 Meerwaarde voor Leven met Water

Leven met Water heeft het project Deventer Uiterwaarden ondersteund, om te zien of een proces met private partijen andere resultaten oplevert dan wanneer overheden gezamenlijk een oplossing zoeken voor een probleem.

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

Met DUW is aangetoond dat zo'n proces weldegelijk meerwaarde heeft, mits het goed begeleid wordt. DUW was een 'testproject', in vervolgprojecten kunnen de leerpunten uit DUW meegenomen worden.

Ontwerp (zeker ruimtelijk ontwerp) en beheer zijn in veel situaties twee ver van elkaar staande werelden. Ook in dit project is niet toegekomen aan verdieping van de beheerconsequenties in het ontwerp. Deze kennisleemte blijft dus actueel en is voor de fase die er nu aankomt, zeer relevant! Het is de moeite waard te verkennen in hoeverre aan de vervolgfase een kennisverdieping op deze leemte gekoppeld kan worden.

Vanuit een beknopte evaluatie over de bruikbaarheid van een instrument à la DUW kan de aanpak gepresenteerd worden aan andere projecten. Deze kunnen dan zelf de bruikbaarheid in hun actorsituatie verkennen; wij stellen ons daarbij voor bijvoorbeeld in de vorm van een dag, waarbij je private partijen uit andere Ruimte voor de Rivierprojecten met name op dit punt van gedachten laat wisselen.

Wij zien dat provincies een nieuwe rol krijgen: meer en meer kunnen zij trekker worden van een ruimtelijk plan, niet alleen in het kader van ruimte voor de rivier, maar ook in de (voorstellen voor) de nieuwe Wro. Wij hebben de indruk dat provincies niet altijd heel erg gericht zijn op de organisatie van medewerking, maar meer op de formele (tegen)inspraak (zie ook de stelling in het LmW-project Waalweelde). In hun nieuwe rol kan organisatie van medewerking zorgen voor meer snelheid in de uitvoering, een breed gedragen bestuurlijke wens. Het concept van DUW kan daartoe worden uitgebouwd naar situaties, waarin niet één grote private partij als trekker van de private inbreng kan functioneren.

3.4 Vervolgopgave

Concreet ligt er een vervolggave voor de gemeente Deventer en provincie Overijssel. De op Deventer gerichte inhoudelijke resultaten lijken reeds geïmplementeerd in het vervolgtraject. Om dit te markeren hebben wij een brochure opgesteld, die gepresenteerd is bij de eerste stuurgroepvergadering van het project Ruimte voor de Rivier Deventer.

Voor gemeente Deventer en provincie Overijssel ligt er de uitdaging om de bestaande en de gewenste Ruimtelijke Kwaliteit van de Deventer uiterwaarden goed in te vullen. Het blijft een subjectief onderwerp, maar daarom is het des te belangrijker om de huidige en toekomstige gebruikers te vragen naar hun mening over de kwaliteit van de Deventer uiterwaarden. De kunst is om alle gewenste kwaliteiten te ontwikkelen, zonder dat ze met elkaar botsen en zonder dat de samenhang verloren gaat.

ConceptKenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

Een belangrijke leemte in kennis betreft hoe je in de planvorming om moet gaan met de gebruik- en beheerfase. Dit betreft zowel het ontwerp als de participatie.

Wij hebben besloten om (nog) geen vervolgvraag in te dienen bij Leven met Water. Eerst moet er helderheid zijn over hoe de organisatie rond Ruimte voor de Rivier verder wordt vormgegeven.

Een aantal van ons zal op de één of andere manier betrokken zijn bij de Ruimte voor de Rivierprojecten. DUW is door de diverse samenstelling waarschijnlijk vertegenwoordigd in alle werkgroepen (projectgroep, stuurgroep, begeleidingsgroep), waardoor de ideeën in de verschillende lagen onder de aandacht gebracht kunnen worden. Voor de consortiumleden van DUW is de opgave om de ideeën die uit DUW zijn voortgekomen in te brengen in het formele proces.

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

4 Medewerking

De volgende personen hebben meegewerkt aan DUW:

Femke Baarslag	student Saxion Hogeschool
Bernard Bennink	Rijkswaterstaat
Sandra Coomans - van Hees	waterschap Groot Salland
Albert Corporaal	Alterra
Evert-Jan Eggink	NV Bergkwartier
Govert Geldof	Tauw
Gerrit Gerritsen	provincie Overijssel
Martijn Gerritsen	Tauw
Wim Goedhart	bewoner
Geert de Groot	DLG Zwolle
Gerard Hendrix	HX
Gerrit van Hezel	Rijkswaterstaat
Carolien Hilderink	student Saxion Hogeschool
Bram de Jong	Stichting IJssellandschap
Rob Lambermont	Rijkswaterstaat
Goos Lier	Saxion Hogeschool
Robert Mater	provincie Overijssel
Berto Meeuwissen	Tauw
René Nij Bijvank	Ministerie van LNV
Gerrit-Pieter Roetert Steenbruggen	DLG Zwolle
Bert Satijn	Leven met Water
Walter Scheerhoorn	DLG Zwolle
Marleen Schokker	Tauw
Willem Seine	Tauw
Rob Smetsers	gemeente Deventer
Jaap Starkenburg	Stichting IJssellandschap
Hans Veldhuis	bewoner
Jeroen Wensink	provincie Overijssel
Jeroen van Westen	kunstenaar

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

Concept

Kenmerk R001-4381708MSO-pla-V01

5 Meer informatie

Leven met Water

www.levenmetwater.nl

Ruimte voor de Rivier

www.ruimtevoorderivier.nl

Ruimtelijke Kwaliteit

www.habiforum.nl

<http://ruimteforum.vrom.nl>

Aspectenleer

e-mail: roel.valkman@tauw.nl

Participatie

Baarslag, F.M. en C.E. Hilderink (2006), *Voortduwen; Burgerparticipatie in de Deventer Uiterwaarden*, afstudeerscriptie Ruimtelijke Ordening en Planologie, Saxion Hogescholen Deventer

Inter- en transdisciplinaire werkprocessen in het landelijk gebied

Geldof, G.D., (2002) *Omgaan met complexiteit bij integraal waterbeheer*, Proefschrift Universiteit Twente, afdeling Civiele Techniek

Mansfeld, M.J.M. van (2003) *Interactive planning as a way to sustainable land use: a case study from the Netherlands*

Mansfeld, M.J.M. van, M. Pleijte, J. de Jonge en H. Smit (2003) *De regiodialoog als methode voor vernieuwende gebiedsontwikkeling* in Bestuurskunde 6, blz 262-273

Tress, G., B.G. Tress, A. v.d. Valk, G. Fry (2003) *Interdisciplinary and transdisciplinary landscape studies: potentials and limitations* Deltaseries 2 Wageningen